

SÁROSPATAK VÁROS
POLGÁRMESTERÉTŐL
3950 Sárospatak, Rákóczi út 32.
Tel.: 47/513-240
E-mail: sarospatak@sarospatak.hu

TÁJÉKOZTATÓ

- a Képviselő-testületnek -

Sárospatak város környezeti állapotáról

Tisztelt Képviselő-testület!

A környezet védelmének általános szabályairól alkotott 1995. évi LIII. törvény 46. § (1) bekezdés e) pontja, valamint a Képviselő-testület által elfogadott települési környezetvédelmi program, illetve a végrehajtásáról szóló cselekvési program egyaránt tartalmazza, hogy a települési önkormányzat évente egyszer elemzi és értékeli a környezet állapotát illetékességi területén, és erről tájékoztatja a lakosságot.

A tájékoztató célja, hogy az érdeklődők naprakész információt kapjanak lakóhelyük környezeti állapotáról, és megismerhessék a város környezetvédelemmel kapcsolatos intézkedéseit. A környezetünk védelme, valamint a természeti értékeink megőrzése napjainkra a társadalmi-gazdasági élet meghatározó részévé vált.

Kérem a Tisztelt Képviselő-testületet, hogy a tájékoztatót megtárgyalni és tudomásul venni szíveskedjen.

Sárospatak, 2021. november 16.

Aros János

Készítette: Szántó-Balázs Beáta
Környezetvédelmi ügyintéző
Műszaki és Kommunális Iroda

Törvényességi szempontból ellenőrizte:

dr. Vitányi Eszter
jegyző

SÁROSPATAK VÁROS ÖNKORMÁNYZAT
KÉPVISELŐ-TESTÜLETÉNEK

...../2021. (....)

h a t á r o z a t a

Sárospatak város környezeti állapotáról

Sárospatak Város Önkormányzat Képviselő-testülete a Sárospatak város környezeti állapotáról szóló tájékoztatót megtárgyalta és azt tudomásul vette.

Felelős: polgármester

Határidő: azonnal

2021.

Tájékoztató Sárospatak város környezeti állapotáról

Készítette: Szántó-Balázs Beáta

Tartalom

1. Bevezetés	2
2. Jogszabályi háttér	3
3. Természetföldrajzi jellemzők.....	5
4. Éghajlati jellemzők	6
5. Vízrajzi jellemzők.....	6
6. Sárospatak gazdasági állapota.....	8
7. Demográfiai jellemzők.....	8
8. Közlekedés	10
9. Sárospatak Város Klímastratégiája	11
10. Levegőtisztaság-védelem	14
11. Vízvédelem	15
12. Zaj- és rezgésvédelem.....	17
13. Települési és épített környezeti állapot.....	17
14. Települési szilárd kommunális hulladékkezelés	18
15. Köztisztaság	20
16. Kommunális szennyvízkezelés, gyűjtés, elvezetés, tisztítás.....	21
17. Közműves ivóvízellátás	22
18. Csapadékvíz elvezetés, vízrendezés, ár- és belvízelvezetés	23
19. Árvíz- és belvízvédelem.....	25
20. Zöldterület-gazdálkodás.....	26
21. Helyi közlekedésszervezés.....	29
22. Összefoglalás	32

1. Bevezetés

A környezetünk védelme, valamint a természeti értékeink megőrzése napjainkra a társadalmi-gazdasági élet meghatározó részévé vált. A fenntartható fejlődés elve alapján meg kell őriznünk a természeti erőforrások azon képességét, amelyen a természet és a társadalom alapszik. A másik fő szempont a környezet elhasználódásának megakadályozása, úgy hogy közben ne kelljen lemondani sem a gazdasági fejlődés, sem a társadalmi egyenlőség igényeiről. A megfelelő környezeti feltételek megléte biztosítja a jelen és a jövő generációinak jólétét, egészséges életét.

Környezetünk állapota folyamatosan változik. A környezet állapotát a rendszer-szerkezetben bekövetkező változások határozzák meg, amely részben a geomorfológiai és bioszféra-formáló erők hatásából, részben az ember társadalmi-gazdasági tevékenységéből származik. Nélkülözhetetlen annak felismerése, hogy meg kell teremteni a növekvő civilizációs igények és a csökkenő természeti erőforrások közötti egyensúlyt.

Manapság egyre nagyobb igény jelentkezik a környezet állapotára vonatkozó minőségi mutatók, valamint a környezeti állapotot befolyásoló hatásokra jellemző információk megismerése iránt. A környezeti állapotfelmérés a környezet egészével, mint komplex rendszerrel foglalkozó információszabályozás, a hatótényezők és a hatások elemzése értékelés nélkül. Tágabb értelemben véve a környezeti politika fejlesztésének eszköze, amely hiteles képet ad a meghatározott célok és a környezeti jelenségek kapcsolatáról.

A területi környezetállapot értékelés számos adatot, ismeretet igényel az állapot aktuális jellemzésének, értékelésének, minősítésének, és a káros hatások feltárásának érdekében. A környezeti állapot felmérése a környezeti elemek (talaj, víz, levegő, élővilág, táj) és egészének jellemzésére szolgáló paraméterek meghatározása és összehasonlítása, az elvárt vagy a szabványokban rögzített állapotjellemzőkkel. A környezeti adatok gyűjtése elengedhetetlen a sikeres környezetvédelmi igazgatás szempontjából, ugyanis ez biztosítja a környezet állapotát védő és javító programok szakmai alátámasztását, és lehetővé teszi, hogy megfelelő döntések születhessenek. A területi környezeti információk hozzáférhetősége alapvető fontosságú a döntés-előkészítésben, a tervezési-értékelési folyamatokban, valamint a nyilvánosság tájékoztatásában.

2. Jogszabályi háttér

A környezet védelmének általános szabályairól alkotott 1995. évi LIII. törvény 46. § (1) bekezdés e) pontja, valamint a Képviselő-testület által elfogadott települési környezetvédelmi program, illetve a végrehajtásáról szóló cselekvési program egyaránt tartalmazza, hogy a települési önkormányzat évente egyszer elemzi és értékeli a környezet állapotát illetékességi területén, és erről tájékoztatja a lakosságot.

A tájékoztató célja, hogy az érdeklődők naprakész információt kapjanak lakóhelyük környezeti állapotáról, és megismerhessék a város környezetvédelemmel kapcsolatos intézkedéseit. A Települési Környezetvédelmi Program tartalmi elemeinek, illetve alapelveinek összhangban kell állniuk a Nemzeti Környezetvédelmi Program alapelveivel.

Környezetünk védelme érdekében végzett helyi feladatok a következők szerint csoportosíthatók:

- környezetvédelemmel összefüggő jogszabályok végrehajtás és hatósági feladatok ellátása,
- Települési Környezetvédelmi Program elfogadása,
- helyi, önkormányzati rendeletek megalkotása a környezet védelmének és az azzal összefüggő feladatok megoldása érdekében,
- környezetvédelmi feladatokat ellátó egyéb hatóságokkal való együttműködés,
- helyi környezeti állapot évenkénti elemzése.

A települési környezetvédelemmel kapcsolatos feladatokat alapvetően az alábbi jogszabályok határozzák meg:

- a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény,
- a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény,
- a hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény,
- a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény és ezek végrehajtási rendeletei,
- a víziközmű-szolgáltatásról szóló 2011. évi CCIX. törvény,
- a felszíni vizek minősége védelmének szabályairól szóló 220/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet,
- a felszín alatti vizek védelméről szóló 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet,
- a levegő védelméről szóló 306/2010. (XII. 23.) Korm. rendelet,
- a környezeti zaj és rezgés elleni védelem egyes szabályairól szóló 284/2007. (X. 29.) Korm. rendelet.

Sárospatak Város Önkormányzat Képviselő-testületének a környezet védelmével kapcsolatban 2021. évben hatályos rendeletei:

- *Sárospatak város kül- és belterületének Szabályozási Tervéről és Helyi Építési Szabályzatáról* szóló 10/2017. (IV. 28.) önkormányzati rendelet,
- *A hulladékgazdálkodási közszolgáltatásról* szóló 27/2017. (XII. 18.) önkormányzati rendelet,
- *A talajterhelési díjról* szóló 21/2015. (IX. 07.) önkormányzati rendelet,
- *Az avar és kerti hulladék égetésének helyi szabályairól* szóló 18/2015. (VI. 01.) önkormányzati rendelet,
- *Sárospatak Város közigazgatási területén a víziállások létesítésének és fennmaradásának szabályozásáról és a mederhasználati díjról* szóló 15/2015. (IV. 27.) önkormányzati rendelet,
- *A közösségi együttélés alapvető szabályairól és ezek megszegésének jogkövetkezményeiről* szóló 8/2015. (III. 02.) önkormányzati rendelet,
- *A nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz begyűjtésére vonatkozó közszolgáltatásról* szóló 27/2013. (XII. 17.) önkormányzati rendelet.

3. Természetföldrajzi jellemzők

Sárospatak a Zempléni-hegység keleti lejtőinek előterében, a Bodrog partján fekszik, az Északi-középhegység tagjaként. Magára a Zempléni-hegységre nagyfokú geológiai és geomorfológiai összetettség jellemző, a hegység felszínébe bevágódó mély, gyakran széles völgyek különböző részekre, úgynevezett kistájakra tagolják azt.

A város fekvése egyedinek, különlegesnek mondható, hiszen területe három földrajzi kistájat is érint, ezek a Bodrogtörzs, Hegyalja és a Központi-Zemplén. A város nagyjából a Bodrogtörzs kistáján fekszik, mely alluviális síkság. A kistáj mai képét elsősorban a vízfolyások határozták meg, kezdetben még a Zemplénből lefutó patakok hordalékkúpjai, később a Bodrog és a Tisza medreinek nyugatra tolódása alakította ki. A terület talajviszonyát nagyjából meghatározza a folyó közelsége, valamint ehhez kapcsolódóan a múlt századi vízszabályozási és lecsapolási munkák. Legnagyobb kiterjedésben réti talajokkal találkozunk, melyek agyagosak, erősen savanyúak, ezen kívül öntés réti talaj, tőzegtalajok, barnaföldek is megtalálhatók. A régen vizes területek helyén ma nagyrészt szántó található, a mélyebb fekvésű területeken pedig nedves-vizes gyepek. A régi vízi világ nyomait a holtágak és a Bodrog keskeny hullámtere őrzi.

Ásványi összetételét tekintve a Hegyalja képét elsősorban a fekvése határozza meg. A Központi-Zemplén vulkáni kúpjaitól távolabb esik, azonban a riolitvulkánok tufaesőjének ki volt téve, valamint utóvulkáni tevékenységek is sűrűn jelentkeztek a területen. Így egyszerre vannak jelen a puhább, könnyen málló tufás üledékek és a keményebb plakkok is, valamint a jégkorszaknak köszönhetően lösz. A térség legjellemzőbb kőzetei az andezit és származékai, a riolittufa, hidrokvarcit, és riolit.

A területen számos, a hegyekből lefutó patak található, ezek közül a legjelentősebb a Hercegtúti-patak, mely a város úgynevezett bodroghalászi részén torkollik a Bodrog folyóba. Legjellemzőbb az agyagbemosódásos barna erdőtalaj. Évszázadok óta legjelentősebb területhasználó a mezőgazdaság, elsősorban a szőlők által. A kistáj az előzőekben leírt, összetett vulkánikus eredetű talaj és más egyéb tényezők által alakulhattak ki világviszonylatban is kiemelkedő jelentőségű dűlők.

4. Éghajlati jellemzők

Magyarország éghajlata elsősorban kontinentális jellegű és igen változékony. Ennek alapvető oka az, hogy hazánk területén (fekvéséből adódóan) három éghajlati típus is képviselteti magát, ezek közül bármelyik hosszabb-rövidebb időre uralkodóvá válhat. Éghajlatunkra a csapadékos, egyenletesebb hőmérsékletjárású óceáni, a kevésbé csapadékos, szélsőséges hőmérsékletjárású kontinentális, és a nyáron száraz, télen csapadékos mediterrán éghajlat is hatással van. Mindezt hazánkban jelentős időjárási különbségek fordulhatnak elő.

Sárospatak térségében elsősorban a kontinentális éghajlat érzékelteti hatását, hiszen az előzőekben leírt óceáni éghajlat a nyugati határszélen, még a mediterrán hatás inkább Pécs környékén formálja az időjárást. Az erőteljesebb kontinentális hatás következménye, hogy a hőmérséklet éves közepes ingása eléri a 23-24 °C-ot, tehát a tél hidegebb, a nyár melegebb például a nyugaton, a határ közelében lévő területekhez képest. Térségünkben az éves középhőmérséklet az ország egészéhez hasonlóan – nem jellemző nagy területi különbség országon belül - 10-11 °C. A globálsugárzás éves összege hazánk északkeleti részén, így városunk térségében is – a hazai viszonyokat tekintve – alacsonynak mondható, kevesebb, mint 4300MJ/m². Az éves napfénytartam az előző paramétert követve szintén kevesebb, éves szinten 1900-1950 óra. Uralkodó szélirány az északkeleti. Legködösebb hónap a december 6-12 ködös nappal, második az ősz, harmadik a tavasz, a nyár pedig gyakorlatilag ködmentes.

Térségünkben a csapadék éves mennyisége 550-600 mm, azonban egyre gyakrabban mutatkoznak éves szinten is szélsőségek. A tavaszi-nyári hónapokban kialakuló intenzív felhőszakadások, erős széllel és villámtevékenységgel járó zivatarok előfordulási valószínűsége is évről-évre nagyobb. A legtöbb csapadék május-június között esik, amely a párányomás maximumával és a fokozódó Medárd nap környéki ciklontevékenységgel magyarázható.

5. Vízrajzi jellemzők

A Zempléni-hegység vízrajza a rögdarabos szerkezetből adódóan, rendkívül változatos. A hegységet a Hernád és a Bodrog folyó határolja. Városunk legjelentősebb vízfolyása a Bodrog folyó, mely Szlovákiában ered az Ondava, Latorca, Laborc, Ung és Tapoly folyók összefolyásával (1. ábra). Hazai szakaszának hossza 51,1 km, Tokajnál torkollik a Tiszába. Mellékvizei a Zemplén keleti oldalán lefutó patakok: a Tolcsva, Bózsva

és Ronyva. Sárospatak területe a Tisza vízgyűjtőjéhez tartozik, melynek két jelentős vízfolyása a Bodrog és a Tisza.

A térség forrásokban és felszíni vízfolyásokban gazdag, de vízhozamuk ingadozó. A Tisza, Bodrog és Hernád folyók alkalmas terepei a vízi turizmusnak, vízparti üdülésnek, de ki kell emelni a termálfürdőzés lehetőségét a hegység lábánál előtörő langyos és meleg vizű forrásoknak köszönhetően, melyek gyógyhatással is bírnak, ennek kiváló példája a sárospataki Végardó Fürdő. Sajátos idegenforgalmi látványosság a sárospataki Megyer-hegyi tengerszem, mely a malomkőbányászatnak köszönheti létét. Mára a hajdani malomkőbánya és a természet lenyűgözően harmonikus egységet alkot.

A Bodrogköz vízrendszerének jellege egyedi, a területen, az 1800-as évek közepétől, a 20. század végéig lezajlott jelentős vízrendezésnek köszönhetően. A területen számos lefűződött morotva és holtág kíséri a Bodrogot, a mentett oldalt behálózzák – a mára jelentősen elhanyagolt – csatornák, vízelvezető árkok.

1. ábra: Bodrog folyó (forrás: saját kép)

6. Sárospatak gazdasági állapota

Sárospatak Borsod-Abaúj-Zemplén megyei település, város rangú, kistérségi központ. Központi szerepének köszönhetően 2013. január 1-től járási központként funkcionál, a sárospataki kistérséghez 16 település tartozik.

Már az őskorban is lakott hely volt, a középkorban fontos kereskedelmi állomásként működött. Napjainkra hangulatos történelmi jellege miatt kiváló turistacélpont. A város és vonzáskörzetében a gazdaság súlypontját a szőlő és bortermelés, valamint a turizmus jelenti.

A mezőgazdaság aránya viszonylag magas, ám az ágazat eltartó képessége folyamatosan csökken. A jellemző vállalkozási forma a kisvállalkozói kategória. A mezőgazdasági övezetbe legfőképp szántóföldi művelésű, árutermelő hasznosítású területek tartoznak. A sárospataki vállalkozások körülbelül 6%-a tevékenykedik az agrárszektorban, amelyek túlnyomó többsége egyéni vállalkozás.

A városban két területen koncentrálódik a legtöbb ipari szereplő; az egyik az Újtelep és Ipartelep nevű városrészen, amely a 37-es főút és a vasút között helyezkedik el, a másik pedig Kispatakon található. Ipari övezethez tartozik még a volt Csepel Művek területe is.

7. Demográfiai jellemzők

Sárospatak népessége az utóbbi években folyamatosan csökken, amely a negatív vándorlási egyenlegnek köszönhető, ami térségi, illetve megyei szinten is egyaránt jelen van (1. táblázat). Az odavándorlási és elvándorlási arányszám különbsége a belső vándorlási egyenleg, amely azt mutatja meg, hogy egy adott település népessége valamely évben hány ezrelékkel nőtt vagy csökkent a belső vándorlás következtében. Az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszerben (TeIR) 2018-ig található erre vonatkozó adat.

1. táblázat: Sárospatak vándorlási egyenlege 2015-2018
(forrás: TeIR)

Év	2015	2016	2017	2018
Odavándorlás	575	573	629	598
Elvándorlás	691	697	683	720
Egyenleg	-116	-124	-54	-122

A Magyar Államkincstár minden évben megküldi önkormányzatunk részére az adott év január 1. napján általuk nyilvántartott népességszámot (2. táblázat).

2. táblázat: Sárospatak népességszáma
(forrás: Magyar Államkincstár)

Év	Népesség száma január 1-jén (fő)
2015	12676
2016	12578
2017	12475
2018	12375
2019	12304
2020	12164
2021	11962

A népszámlálás olyan adatgyűjtés, amely egy adott országban a népesség létszámának megállapítását, és a népesség egyedeire vonatkozó adatok gyűjtését jelenti. Célja az összegyűjtött adatok hasznosítása a közigazgatási és gazdasági tervezés, valamint a tudományos kutatás során.

Magyarországon tízévente tartanak népszámlálást, amit a Központi Statisztikai Hivatal végez. Az első népszámlálás 1870-ben, az utolsó népszámlálás 2011-ben volt. Az adatok pontosítására, néhány évvel a népszámlálást követően mikrocenzust készít a hivatal. A Sárospatakra vonatkozó népszámlálási adatokat 1980-tól 2011-ig a 3. táblázat tartalmazza.

3. táblázat: Népszámlálási adatok Sárospatak, 1980-2011
(forrás: KSH)

Terület	Terület (ha)	Állandó népesség (fő)				Lakónépesség (fő)				
		1980	1990	2001	2011	1980	1990	2001	2011	népsűrűség egy km ² -re
Sárospatak	13918	15156	15219	14138	12942	15320	15062	14694	12991	93,3

A népesség idősödésének egyik gyakori mérőszáma az öregedési index, amely egyidejűleg a jövőbeni tendenciákat vetíti előre. Az öregedési index a 14 éves és ennél fiatalabb népességre jutó idősök (65 évesek és annál idősebbek) arányát mutatja. Öregedési index 2020. január 1-jén országosan 136,6 volt. Sárospatakon az öregedési index kiemelkedően magas, 2018-ban 224,48 volt, ez azt jelzi, hogy a gyermekek születése nem tudja lekövetni a népességfogyást.

8. Közlekedés

Sárospatak Miskolc irányából a 37-es számú főúton közelíthető meg, a főútra jellemző a nagy személyautó, és kamionforgalom. A burkolt közutak aránya megközelíti a 75%-ot. A településen található utak állapotát, minőségét az önkormányzat folyamatosan javítja.

A Tiszán való átkelésre Kenézlőtől délre, Balsa településen van lehetőség autós kompátkelő segítségével, illetve a Cigándnál lévő Tisza-híd segítségével. A Bodrog esetében Sárospatakon, illetve Felsőberekci településen van lehetőség hídon való átkelésre. A tiszalöki duzzasztásnak köszönhetően a Bodrog is hajózhatóvá vált, túlnyomórészt a nyári időszakban történik személyszállítás.

A vasúti fővonal párhuzamosan fut a 37. számú főúttal. A MÁV Zrt. az elmúlt években vasúti pályaszakasz felújítási munkálatokat kezdett a Mezőzombor – Sátoraljaújhely vasúti szakaszon, mely munkálatok sikeresen befejeződtek. A felújítás során Sárospatak térségében megerősítésre került a teljes pályaszerkezet alépítményrendszere, a régi vágánypárok helyett újak kerültek lefektetésre, kiépült a felsővezeték hálózat, felújításra kerültek az Esze Tamás utcai, Wesselényi úti, Kazinczy úti, Széchenyi utcai, valamint a Sárospatak – Sátoraljaújhely közötti külterületi, de még Sárospatak közigazgatási területén található közúti-vasúti átjárók, ezen túl új aszfaltburkolatot kapott a Széchenyi utcai átjárótól a 37. sz. főútig vezető útszakasz is. A teljes vonalon villamos árammal működtetett vasúti kocsik közlekednek. Ezen túl felújításra került nem csak a sárospataki, hanem az érintett szakasz összes megállóhelye is, a modern, digitális eszközök beépítése mellett az olyan megállók is kaptak fedett, várakozásra alkalmas beállót, ahol eddig ez nem volt megoldott.

Helyi autóbusz-közlekedés nincs a városban, helyközi járatok állnak rendelkezésre, mellyel a vonzáskörzethez tartozó települések elérhetőek.

Sárospatakon 3 ha területű füves repülőtér található kifutópályával és hangárral. Jelenleg sportrepülők használják, menetrendszerű közlekedés nem üzemel.

TOP pályázat keretén belül fenntartható közlekedésfejlesztés valósult meg, mely során 825 méter hosszú kerékpársáv, B+R kerékpártárolók és akadálymentes gyalogos járda került kialakításra, valamint forgalomcsökkentő célú úttalakítás is végbement Végardó településrészén.

A település személygépjármű állományának öregedése az országos tendenciát követi, számuk folyamatosan növekszik. Aggasztó adat, hogy a nagyobb szennyezettségű idős dízelüzemű személygépjárművek száma az elmúlt 10 évben több mint kétszeresére nőtt (míg 2009-ben 592 db, addig 2019-ben a számuk már 1395 db, 2020-ban 1456). Ugyanakkor az is elmondható, hogy a településen a hibrid, illetve elektromos gépjárművek száma is növekszik.

A város területén kiépítésre került egy elektromos töltőállomás, valamint további két elektromos töltőállomás kialakítására is sor fog kerülni.

4. táblázat: Személygépkocsik száma Sárospatakon, 2015-2020
(forrás: KSH)

Időszak	Benzinüzemű személygépkocsik száma (db)	Gázolajüzemű személygépkocsik száma (db)	Egyéb üzemű személygépkocsik száma (db)
2015. év	2988	918	56
2016. év	3037	1053	55
2017. év	3132	1182	62
2018. év	3251	1313	78
2019. év	3344	1395	92
2020. év	3373	1456	132

9. Sárospatak Város Klímastratégiája

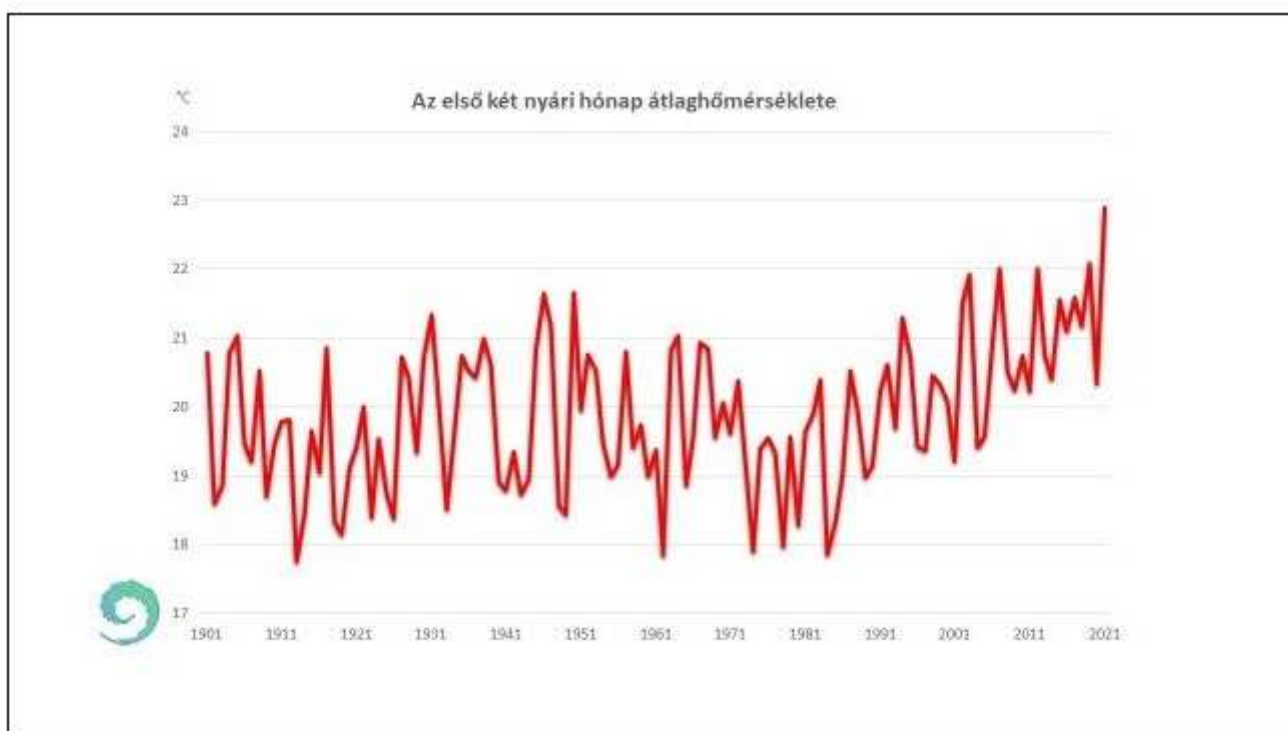
Napjainkban mindenki számára nyilvánvaló, tudományosan elismert tény, hogy az emberiség egyik legnagyobb megoldandó kihívása a klímaváltozás.

Legfontosabb globális környezeti változások:

- szélsőséges időjárási események gyakorisága és intenzitása nő,
- eltolódások az egyes éghajlati övekben,
- tengervízszint emelkedése,
- kiszámíthatatlanság a csapadékeloszlásban,
- aszályok, árvizek,
- sarki jég olvadása,
- jelentős kihalási hullám a bioszférában.

Hazánkban és sajnos világviszonylatban is sokan gondolják azt, hogy a klímaváltozás nem létezik. Érveik között szerepel, hogy előfordulnak az átlaghoz képest hidegebb telek vagy éppen a nyarak időjárására mondható ez el. Ezen érvük pont, hogy a klímaváltozás létezését erősíti, hiszen egyre inkább a szélsőségek jellemzőek bolygónk időjárására. És noha előfordulnak az átlaghoz képest hidegebb vagy csapadékosabb évszakok, az elmúlt 50 évben mégis az átlaghoz képest melegebb globális időjárás a jellemző. Hazánkban az idei június volt a legszárazabb és a harmadik legmelegebb 1901 óta, majd a rekord száraz és szélsőségesen meleg júniust egy rekord meleg július követett, mely 1901 óta a legmelegebb volt.

A szélsőségesen meleg június és a rekordmeleg július az eddigi legmelegebb nyarat eredményezte 1901-től kezdődő mérések óta. Hőszégre vonatkozó piros (legmagasabb szintű) figyelmeztetést (napi középhőmérséklet 29 °C felett alakulhat) idén négyszer adott ki az Országos Meteorológiai Szolgálat. Az OMSZ veszélyjelzéseit is figyelembe véve az Országos Tisztifőorvos több ízben másod, illetve harmadfokú hőségriadót rendelt el. Június 19. és 22. között másodfokú, 22. és 25. között harmadfokú, 28. és 30. között másodfokú; júliusban 7. és 9. között harmadfokú, 13. és 15. között másodfokú, majd 26. és 30. között harmadfokú hőségriadó volt érvényben. (forrás:met.hu)

2. ábra: A június-júliusi kéthavi átlaghőmérséklet 1901 óta homogenizált, rácsponti adatok alapján (forrás: met.hu)

A fent leírt, csak az idei évre vonatkozó példák – számos további mellett – is jól szemléltetik, hogy a klímaváltozás bizony hazánkat is érinti. Legnagyobb veszélyforrást a szélsőségesen nagy melegek, illetve a szélsőséges mennyiségű és intenzitású csapadéktevékenységek jelentenek, melyeket gyakran kísér rekord erősségű szél is.

Az egyre melegebb nyarak azon túl, hogy a mezőgazdaságban és infrastruktúrában is tudnak kárt okozni, az emberi szervezet számára is igen megterhelőek. Ha csak az utóbbi 20 évet nézzük Európában és hazánkban is egyre gyakoribbak a nyári hőhullámok, melyek különösen veszélyesek az idős lakosságra, a gyerekekre, a szív- és érrendszeri betegségben szenvedőkre nézve. Számtalan külföldi és hazai tanulmány leírja az összefüggést a

hőhullámok és a mortalitás között, egy-egy forró nyári időszak alatt lényegesen többen halnak meg hazánkban, mint egy átlagos hőmérsékletű nyári időszakban.

Az előzőekben leírtak csak elenyésző szeletei a klímaváltozás összetett jelenségének, de ezekből is mindenki számára egyértelművé kell válnia, hogy a klímaváltozás problémájával foglalkozni kell, és bizony helyi szinten is fontos a klímatudatosság.

Sárospatak Város Képviselő-testülete a 135/2020. (X.30.) *határozatában* elfogadta Sárospatak Város Klímastratégiáját. A Stratégia a „Helyi klímastratégiák kidolgozása, valamint a klímatudatosságot erősítő szemléletformálás” című pályázat keretein belül készült el.

Szükséges leszögezni, hogy a klímaváltozás maga egy természetes folyamat, hiszen jelenleg is két eljegesedés közötti, ún. interglaciális időszakban vagyunk, a Föld átlaghőmérsékletének emelkedése jellemzi. Azonban a jelenlegi emelkedés mértéke közel sem természetes! Az antropogén klímaváltozás létrejöttéért elsősorban az üvegházhatású gázokat teszik felelőssé, melyek közül a legjelentősebbek a vízgőz, szén-dioxid, metán, dinitrogén-oxid és ózon.

A klímaváltozás mérséklése globális szintű összefogással érhető el, a kedvezőtlen hatásokra való felkészülés pedig területi szinten valósítható meg a leghatékonyabban. A helyben jelentkező hatások megismerése és lehetőség szerinti kiküszöbölése a legeredményesebben települési szinten valósítható meg.

Sárospatak klímastratégiája rövid és hosszú távú célokat fogalmaz meg az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentésével kapcsolatban, kiemelt figyelmet fordítva a szén-dioxidra. 2030-ra 5%-os csökkenést, 2050-re 15%-os csökkenést határoz meg a 2017-es referenciaévhez viszonyítva (2017-ből származik a legtöbb elérhető adat, illetve ez a középérték a 2011-es népszámlálási adatok és a legfrissebb adatok között). Sárospatak teljes üvegházhatású gáz kibocsátása évente körülbelül 58 000 tonna, melyből a szén-dioxid mintegy 46 000 tonnát tesz ki.

Sárospatakon a jövőben kiemelten fontos lesz az árvíz-belvíz elleni védekezés, a villámárvíz hatásainak kivédése, a természeti értékek védelme.

A klímastratégia kidolgozása mellett a pályázatban szerepel egy lakossági szemléletformáló kampány is.

A kampány tartalma:

- **oktatási programsorozat általános iskolák számára** → célja a fiataalkori oktatás és szemléletformálás, magasabb ökológiai műveltség kialakítása,

- **települési figyelemfelhívó akciók** → klímásátor felállítása nagyobb rendezvényeken, ahol a lakosság informálódhat a klímaváltozás hatásairól, valamint a gyerekek részt vehetnek ismeretterjesztő játékokban,
- **helyi szereplők szemléletformálása** → tájékoztató előadás a projektben érintett intézmények munkavállalói számára,
- **tanulmányi versenyek** → ajándékok a környezetvédelem és klímavédelem témakörében,
- **médiakampányok** → helyi újságban, közösségi médiában történő megjelenés,
- **ismeretterjesztő kiadványok** → tájékoztató füzetek készítése,
- **tanulmányi kirándulások** → helyi szennyvíztisztító telep látogatása, vezetett túra a Long-erdő területén.

10. Levegőtisztaság-védelem

A légszennyezettség mérését és értékelését hazánkban az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat végzi. Településünk nem rendelkezik légszennyezettséget mérő állomással.

Településünk levegőminőségét az emberi tevékenységen túl a fekvése és a klimatikus viszonyok határozzák meg. Ipari légszennyezés nem jellemző Sárospatakon, a mezőgazdasági defláció, a terményszárító-és tisztító berendezésekből kiáramló por időszakosan kisebb terhelést jelenthet környezetünkre.

Légszennyezők:

Ózon: ebben az esetben az úgynevezett troposzférikus ózonra kell gondolni, mely élettani hatása kifejezetten káros. Másodlagos szennyezőnek tekinthető, hiszen más légszennyezők átalakulásával jön létre. Elsődleges forrásai a gépkocsik, fűtés és tüzelés. Egészségügyi hatásai közé tartozik a légzőszervek nyálkahártyájának irritálása, súlyosbítja a hörghurutot, asztmát, pollenallergiát.

Nitrogén-oxidok: a levegőben lévő különböző nitrogénvegyületek nagyobb része természetes úton keletkezik, antropogén eredetű forrásai az üzemanyag elégetése, tüzelés, égetés, hőerőművek és a vegyipar.

Kén-dioxid: színtelen, mérgező gáz, mely a légszennyezők között a legveszélyesebb, vízzel érintkezve kénsavvá alakul. Természetes forrásai mellett a szén és olaj égetése a legjelentősebb.

Szálló por (PM10): a legnagyobb problémát a PM10 részecskeszennyezettség okozza, országosan a 10 mikronnál kisebb átmérőjű részecskék értékei nagyobb területen is átlépik az

egészségügyi határértéket. Forrása a közlekedés, elsősorban a dízel gépjárművek, emellett egyre nagyobb mértékben a lakossági szilárd tüzelés.

A nyári hónapok kivételével jelentősebb légszennyező forrásnak tekinthető a szilárd tüzelésből, illetve a kerti hulladék elégetéséből származó füst. Az utóbbi tevékenységet városunk szabályozza *Az avar és kerti hulladék égetésének helyi szabályairól szóló 18/2015. (VI. 01.) önkormányzati rendelet* alapján. E szabályozás célja elsősorban az élet-és értékvédelem volt. Sokan nincsenek tisztában azzal, hogy a kerti hulladék, illetve avar égetésével számos, az emberi egészségre igen ártalmas anyag kerül a levegőbe, ebből adódóan 2021. január 1. napjától törölni szerették volna azt a rendelkezést, amely alapján az önkormányzatok rendeletben szabályozhatják az avarégetést, így általánossá vált volna a levegő védelméről szóló kormányrendelet szerinti tilalom az egész országban, miszerint a „hulladék nyílt téri (...) égetése (...) tilos”. A módosítás célja a levegő minőségének javítása, ezáltal a lakosság egészségének védelme. Az indoklásban emlékeztetnek arra, hogy a levegő nem megfelelő minősége miatt uniós kötelezettségi eljárás van folyamatban Magyarország ellen. A levegőminőség alakulásában pedig a lakossági fűtés mellett kiemelt szerepe van az avar és a kerti hulladék égetésének. A rendelkezés törlésére egyelőre nem került sor a SARS-CoV-2 vírus miatt kihirdetett veszélyhelyzet következtében.

Alternatívát jelent az avar és kerti hulladék elégetésére, hogy a BMH Hulladékgazdálkodási Nonprofit Kft. a téli időszak kivételével egész évben biztosítja a zöldhulladék elszállítását. Tapasztalataink szerint ezzel a lehetőséggel egyre többen élnek, mely pozitívum, hiszen a zöldhulladék elégetésével a levegőbe kerülő káros anyagok mennyiségének növekedése helyett a hulladékgazdálkodással foglalkozó szakemberek szakszerű körülmények között komposztálják az összegyűjtött zöldhulladékot, ami idővel újra felhasználható termékként jelenik meg. Ezen túl a fa, szén és egyéb, el nem tüzelhető hulladékkal való fűtés következtében téli, anticiklonális időjárási helyzetben a fent említett légszennyezők mennyisége megközelítheti az egészségügyi határértéket.

11. Vízvédelem

A vizek minőségi állapotának, valamint a vízkészletek stratégiai célú megőrzésének, az emberi fogyasztás és az ipari-, mezőgazdasági termelés számára történő alkalmas állapotban tartásának feladata mindannyiunk fontos érdeke. A felszíni és felszín alatti vízkészletek mennyiségi és minőségi védelme elsősorban a vízügyi hatóság hatáskörébe tartozik, természetesen az önkormányzatnak is vannak feladatai.

A vízvédelmi tevékenység három elemet foglal magába:

- vízvédelmi munka megalapozása, mely a vízminőség rendszeres vizsgálatát, értékelését és minősítését jelenti,
- megfelelő vízminőség eléréséhez szükséges beavatkozások,
- rendkívüli vízszennyezések elleni védekezés, vízminőségi kárelhárítás.

Abban az esetben, ha a vizek valamilyen előre nem látható esemény miatt rendkívüli mértékben elszennyeződnek vagy elszennyeződhetnek és ennek következtében a vízellátás, illetve az egyéb vízhasznosítás a lakosság egészségét, életét, a gazdaságot és a környezetet súlyosan és közvetlenül veszélyezteti, a károk megelőzése, elhárítása és mérséklése minden érintett kötelessége. Az elmúlt években településünk területén rendkívüli vízminőség védelmi beavatkozásra nem került sor.

A felszín alatti vizek igen sérülékenyek. A talajvíz 1-4 méter mélységben található. A talajvíz minőségét gyakran rontják a mezőgazdasági tevékenységből, a nem megfelelően működő csatornahasználatból, illetve az illegális szemétkerakó helyek működéséből fakadó hatások. Az árvízkárok kihatnak a talajvízre is, ebben az esetben megnő a talajba bemosódott szennyezőanyagok mennyisége.

PET kupa

2021. szeptember 8-12. között immáron második alkalommal került megrendezésre Bodrogi PET kupa. A PET Kupa az egyik olyan kezdeményezés a világon, ami a környezetszennyező anyagok felhasználásával küzd a környezetszennyezés ellen.

Idén rekord mennyiségű hulladékot gyűjtöttek a Bodrog Sárospatak és Bodrogkeresztúr közötti szakaszán a PET Kupa csapatai, majdnem 9 tonna, összesen 1256 zsák hulladékot gyűjtött össze a bodrogi verseny négy napja alatt. A szervezők a hosszú évek alatt kialakult, tiszai hulladékgyűjtő tapasztalataikat másodszor alkalmazták a Bodrogon, amelynek köszönhetően egyes ártéri területeket sikerült teljes egészében tisztán visszaadni e különleges természeti értékű tájnak.

A versenyt nemzetközi előfutam előzte meg, amely során kenus különítmény indult a szlovákiai Zemplénből. Három nap alatt, a határon átkelve Sárospatakig tisztították a folyót, majd átadták a stafétabotot a II. Bodrogi PET Kupa résztvevőinek. A PET Kupa kenus különítménye mellett Szlovákiában iskolások, vízügyesek és helyiek is csatlakoztak a kezdeményezéshez, a folyó jobb partját Zemplén és Borsi települések között végig járva

gyűjtötték össze az ártéri hulladékot. Itthon az Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság szakembereinek segítségével az Alsóberecki közúti hídnál lévő súlyosan szennyezett terület is megtisztult az előprogramnak köszönhetően. A nemzetközi összefogás kimagasló eredményeket hozott, már a PET Kupa rajta előtt több mint 3 tonna hulladéktól mentesült a folyó felsőbb szakasza. (forrás:petkupa.hu)

12. Zaj- és rezgésvédelem

Zajvédelem szempontjából a városban jelentős környezeti terhelő nincsen, a lakossági panaszbejelentés nem számottevő. A két jelentősebb ipari övezetbe települt üzemek zajvédelmi szempontból gyakorlatilag problémamentesek. A várost a 37. számú fő közlekedési út elkerüli, így a főútvonalon történő közlekedésből származó zajterhelés nem zavarja a város lakosságát. Azonban zajvédelmi szempontból kedvezőtlen adottságú az a helyzet, hogy a Bodroghöz irányába áramló közúti forgalom a városon keresztül, a Bodroghídon bonyolódik le.

13. Települési és épített környezeti állapot

Az épített környezet szabályait az *épített környezet alakításáról és védelméről* szóló 1997. évi LXXVIII. törvény tartalmazza. Megállapítható, hogy az építészeti tervezésnek, településrendezésnek a környezetvédelem szempontjából is döntő jelentősége van. Városunk rendelkezik fejlesztési koncepcióval (ITS).

A Képviselő-testület a 2017. évi áprilisi ülésén fogadta el a Sárospatak város kül- és belterületének Szabályozási Tervéről és Helyi Építési Szabályzatáról szóló 10/2017. (IV. 28.) önkormányzati rendeletet, illetve településrendezési tervet, melynek módosításáról a 2017. szeptemberi ülésén döntött.

Az épített környezet alakításának szabályait is tartalmazó Településképi Arculati Kézikönyvvvel foglalkozó, a Településképi védelméről szóló 25/2017. (XII.18.) önkormányzati rendeletet a Képviselő-testület 2017. december 18. napján elfogadta. Az Arculati Kézikönyv pontosan leszabályozza többek között, hogy egy adott városrészben, vagy akár utcában egy ingatlan építése, felújítása során milyen külső jegyeket lehet csak alkalmazni, vagy milyen lehet az ingatlan elhelyezkedése, formája.

14. Települési szilárd kommunális hulladékkezelés

Az előző évekhez képest változás következett be a hulladékgazdálkodási közszolgáltatás területén. 2014. április 1-től a kizárólag önkormányzatok tulajdonban álló Zempléni Z.H.K. Hulladékkezelési Közszolgáltató Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság, mint közszolgáltató feladatait 2018. január 1-től átvette a BMH Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Hulladékgazdálkodási Közszolgáltató Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság.

Maga a közszolgáltató a hulladékgazdálkodási tevékenységet alvállalkozók bevonásával végzi, településünkön így a Zempléni Z.H.K. Hulladékkezelési Közszolgáltató Nonprofit Kft., mint alvállalkozó vesz részt a tevékenységben.

A hulladékgazdálkodás helyi sajátosságait a *hulladékgazdálkodási közszolgáltatásról szóló 27/2017. (XII. 18.) önkormányzati rendelet* szabályozza.

A közszolgáltató hulladékgazdálkodási tevékenysége:

- a települési hulladék közszolgáltató által rendszeresített hulladékgyűjtő edényben, vagy hulladékgyűjtő zsákban állandó járat szerinti gyűjtésére;
- az elkülönítetten gyűjtött hulladék erre a célra szolgáló gyűjtőedényben, vagy gyűjtőzsákban állandó járat szerinti, és hulladékgyűjtő szigetről történő gyűjtésére;
- a zöldhulladék erre a célra szolgáló gyűjtőedényben, vagy gyűjtőzsákban történő gyűjtésére;
- a háztartási üveghulladék az erre a célra rendszeresített gyűjtőzsákban történő házhoz menő rendszerű gyűjtésére;
- a lomhulladék évente két alkalommal, egyedi házhoz menő – lakossági fogyasztó által történő megrendelés alapján – rendszerben történő gyűjtésére;
- a veszélyes és nem veszélyes, települési hulladék, zöldhulladék és elkülönítetten gyűjtött hulladéktól eltérő hulladék hulladékgyűjtő udvarban történő átvételére;
- átrakóállomás és hulladékudvar üzemeltetésére;
- települési hulladék, elkülönítetten gyűjtött hulladék, zöldhulladék, lomhulladék, veszélyes és nem veszélyes, kommunális és elkülönítetten gyűjtött hulladéktól eltérő hulladék hulladékgazdálkodási létesítménybe történő szállítására;
- települési hulladék, elkülönítetten gyűjtött hulladék, zöldhulladék, lomhulladék kezelésére, előkezelésére, ártalmatlanítás céljára történő átadására terjed ki.

A fenti felsorolás is kitér a lomtalanítási rendszerre, 2018. január elsejétől évenkénti kettő alkalommal ingyenesen a lakók rendelhetik meg a lomtalanítási szolgáltatást, házhoz

menő rendszerben. Ennek megfelelően az önkormányzatnak nincs lehetősége az eddigi évekhez hasonló lomtalanítási akció rendezésére.

A házhoz menő lomtalanítás lényege, hogy a lakos által írásban vagy online felületen jelzett lomtalanítási igényre a szolgáltatónak 30 napon belül kötelessége reagálni és egy meghatározott időpont kijelölésével a lomtalanítást elvégezni. A rendszer átalakulásának oka, hogy országos szinten, magasabb jogszabályi környezethez igazodva, egységesen kell a lomtalanítást elvégezni.

Sárospataki lakosoktól elszállított hulladék mennyisége az elmúlt években (5. táblázat):

5. táblázat: Elszállított hulladék mennyisége Sárospatak 2015-2018
(forrás: KSH)

Év	Hagyományos módon elszállított hulladék (t)	Szelektív gyűjtéssel elszállított hulladék (t)	Lomtalanítással elszállított hulladék (t)
2015	2730	0	50
2016	1924	297	175
2017	2078	211	72
2018	2133	643	-
2019	2149	773	-

A 120 literes szelektív hulladékgyűjtő edényzetek, a „sárga kukák” a 2016. évben kerültek átadásra a sárospataki lakosok részére. A Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint így 2016- ban már 297 tonna olyan hulladékot szállítottak el a lakosoktól, melyek szelektíven lettek gyűjtve. Ezzel párhuzamosan a hagyományos módon elszállított hulladék mennyisége csökkent. A 2017. évben a szelektíven gyűjtött hulladék mennyisége kevesebb volt, mint 2016-ban, ezzel párhuzamosan pedig nőtt a hagyományos módon elszállított hulladék mennyisége. Ezzel szemben 2018-ban a szelektíven gyűjtött és elszállított hulladék mennyisége jelentősen megnőtt, több mint háromszorosára emelkedett, mely igencsak pozitív változás, mely tendencia megfigyelhető a 2019-es évben és azt követő években is. A fenti táblázat is azt mutatja tehát, hogy jelentős hatása van a hulladékgazdálkodásra annak, hogy a lakosoknak a saját háztartásuk keretén belül lehetőségük van a szelektíven történő hulladékgyűjtésre. Az elkövetkezendő évek egyik jelentős globális problémája a hulladékgazdálkodás lesz, egyes országokban már hosszú évek óta gondot okoz a termelt hulladék tárolása. Éppen ezért fontos, még ha sokszor jelentéktelennek tűnik is az, hogy háztartási szinten is tudatosan, szelektíven tudjuk gyűjteni a hulladékot.

Sárospatak területén hulladékudvar kerül kialakításra. A BMH Nonprofit Kft., mint hulladékgazdálkodási közszolgáltatási feladat ellátására kijelölt gazdasági társaság a hulladékudvar létesítésére vonatkozó feladatok ellátására az Abaúj-Zempléni Szilárdhulladék Gazdálkodási Önkormányzati Társulást jelölte ki. A társulás 2006 szeptemberében 85 abaúji és zempléni települési önkormányzat együttműködési szándékának kinyilvánításaként, a térség környezeti állapotának megőrzése, a korszerű hulladékgazdálkodás bevezetése céljával alakult meg Tokajban. 2019. november 29-én Sárospatak város polgármesterét választották meg a társulás elnökének.

A Társulás korábban a hulladékudvar helyszínéül a Sárospataki Kommunális Szervezet Dózsa György utca 2. szám alatti telephelyét határozta meg, azonban a hulladékudvar a működését ezen a területen nem tudta megkezdeni. Sárospatak Város Önkormányzatának Képviselő-testülete az 56/2020. (III.27) *határozatában* döntött a *hulladékudvar új helyszínének kijelöléséről*, melyben az Önkormányzat tulajdonában lévő Sárospatak, belterület 3867/1. hrsz. számú „kivett vásártért” jelölte meg. A tervezési munkálatok 2020 októberében megkezdődtek.

15. Köztisztaság

Sárospatak város közigazgatási területén, az előző évekhez hasonlóan, 2020-ban is folyamatos a hulladék illegális elhelyezésének felderítése és felszámolása. Több gócpont sikeresen felszámolásra került - mint például a Pipacs - Búzavirág utcán, Halászhomok területén, Apróhomok területén, Alkotmány utcán, Viola utcán, Vak Bottyán utcán található lerakások - hála a város közterület-felügyelőjének, az önkormányzat munkatársainak, valamint a közreműködő társszervezetek segítségének.

A nagyobb elhelyezések mellett az tapasztalható, hogy a hulladékot elszórtan, kisebb mennyiségben helyezik el, általában a szelektív hulladékgyűjtők közvetlen környékén. Visszatérő problémát okozott a Comenius utcán található hulladékgyűjtő edények környékén lévő folyamatos szemét, melyet a Sárospataki Lakásszövetkezet segítségével sikeresen megszüntettünk. Folyamatos közterületi jelenléttel, a már megtisztított területek, lerakók visszatérő ellenőrzésével, új lerakók felderítésével próbálja önkormányzatunk a kialakult helyzetet javítani, a tisztaságot fenntartani.

Az illegális hulladéklerakók felszámolása érdekében a „Tisztítsuk meg az Országot!” projekt 2020. évben megvalósítandó I. ütemében szereplő támogatásra Sárospatak Város Önkormányzata is pályázott. A pályázat sikeres lezárását követően a település közigazgatási területén belül több illegális szemétkerakó helyet sikerült felszámolni az idei évben.

16. Kommunális szennyvízkezelés, gyűjtés, elvezetés, tisztítás

A vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII törvény 44/C. § (1) bekezdése alapján Sárospatak város közigazgatási területén 2002-től a szennyvízcsatornával el nem látott területek vonatkozásában megszerveztük a kötelező közszolgáltatást a nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz gyűjtésére, szállítására és ártalmatlanítására. A közszolgáltatást Sánta László egyéni vállalkozó végezte 2019. december 31-ig, azonban ő nem kívánta a továbbiakban ellátni a közszolgáltatási feladatot, így 2020. január 1. napjától az ÁD-CSE-WO Kft. végzi városunk közigazgatási területén a nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz gyűjtését és ártalmatlanítását. A helyi közszolgáltatásról alkotott, *a nem közművel összegyűjtött háztartási szennyvíz begyűjtésére vonatkozó közszolgáltatásról szóló 27/2013. (XII. 17.) önkormányzati rendeletünk* szabályozza a közszolgáltatót, az önkormányzat és az érintett lakosság feladatait.

Sárospatak város túlnyomó része szennyvízelvezető hálózattal ellátott, az összesen 56 km hosszúságú rendszert vegyes anyagú (beton, AC és műanyag) csövek alkotják. A település egy részén azonban a lakossági szennyvizeket jelenleg is udvari szikkasztó aknába gyűjtik, melyek folyamatosan szennyezik a talajt és a talajvizet. A *környezetterhelési díjról szóló 2003. évi LXXXIX. törvény* határozza meg, hogy az, aki a műszakilag rendelkezésre álló közcsatornára nem köt rá és helyi vízgazdálkodási hatósági, illetve vízjogi engedélyezés hatálya alá tartozó szennyvízelhelyezést, ideértve az egyedi zárt szennyvíztározót is alkalmaz, talajterhelési díjat köteles fizetni a települési önkormányzatnál.

Településünkön az összes elvezetett szennyvíz mennyisége évről-évre változó, sokéves átlag alapján 600-615 ezer m³/év. A csak a háztartásokból elvezetett szennyvíz mennyisége csökkenő tendenciát mutat, még a 2000-es években átlagosan 350 ezer m³/év volt, addig az utóbbi években 270-290 ezer m³/év.

A KEOP-7.1.0/11-2013-0030 azonosító számú „Sárospatak város szennyvízelvezetésének- és tisztításának bővítése, korszerűsítése” című projekt, a „Derogációs víziközmű projektek előkészítése” című pályázati kiírásra került benyújtásra. A projekt magába foglalta a Sárospatakon meglévő szennyvízvezeték-rendszer egy részének rekonstrukciós munkálatait, a közművel el nem látott területek szennyvízhálózatának kialakítását, valamint a sárospataki szennyvíztisztító telep korszerűsítését. A konkrét kivitelezési munkák 2018 nyarán kezdődtek meg és 2020. december 10-ig tartottak.

3. ábra: A szennyvíztelep próbaüzeme (forrás: saját kép)

17. Közműves ivóvízellátás

A közműves ivóvízellátást településünkön a Zempléni Vízmű Kft. biztosítja, a sátoraljaújhelyi I. vízmű telepről a Sárospatakot Sátoraljaújhellyel összekötő gerincvezetéken keresztül.

Az ivóvizet keménysége alapján négy kategóriába soroljuk:

- 0-7 nk⁰ -ig nagyon lágy,
- 7-14 nk⁰ -ig lágy,
- 14-21 nk⁰ -ig közép kemény,
- 21 nk⁰ -tól kemény.

A hazai jogszabályok és az Európai Unió egyaránt 5-35 nk⁰ között fogadja el a vízkeménység értékeit. Településünkön az ivóvíz általában keménynek mondható, minősége kiváló, így az előzőek alapján egészségügyi szempontból pozitív hatású, élvezeti értékét tekintve pedig finomabb, az ország számos területéhez képest, pH értéke 6,85.

A városban a vízellátás gyakorlatilag teljes körű, belterületen csak a Búzavirág és Pipacs utcában hiányzik az ivóvízvezeték. Az üzemelő hálózat hossza: 109 km, melyből 47 km KM-PVC, 36 km AC, 26 km acél anyagú.

Folyamatosan figyelemmel kísérve a közutakról történő fogyasztást, megállapítható, hogy jelentős mértékű a fogyasztás Halászhomokon, Apróhomokon, valamint a korábban említett Búzavirág és Pipacs utcákban. Sárospatakon a szolgáltatott összes víz mennyisége az elmúlt évek átlaga alapján 490-500 ezer m³ /év, viszont a 2000-es évek második feléhez viszonyítva csökkenő tendenciát mutat a felhasznált víz mennyisége. A háztartásoknak szolgáltatott ivóvíz mennyisége az utóbbi években 320 és 370 ezer m³ /év között mozog.

Az utóbbi időszakban a Zempléni Vízmű Kft. szakemberei a Komáromi János utca és a Szabó József utca teljes hosszában kicserélték a vezetékes ivóvízhálózatot.

18. Csapadékvíz elvezetés, vízrendezés, ár- és belvízelvezetés

Az önkormányzatok vízgazdálkodási feladatait – többek között - a *vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény 4. §-a* szabályozza. E szerint az önkormányzat feladatai közé tartozik a fent leírt ivóvízellátáson, helyi vízi közművek működtetésén, a szennyvízelvezetésen- és tisztításon túl a csapadékvízzel történő gazdálkodás, a helyi vízrendezés- és vízkárelhárítás, az ár- és belvízelvezetés.

Az önkormányzat hatáskörébe tartozó vízrendezési feladatok mennyiségét elsősorban a csapadékvízviszonyok határozzák meg. Az idei évben nagyobb beavatkozást igénylő - szélsőséges csapadékmennyiség miatti – vízkár elhárítási esemény nem történt Sárospatak területén.

A zárt csapadékvíz elvezető csatorna üzemeltetését - melynek hossza 28 km –a Sárospataki Kommunális Szervezet látja el. A csapadékvizek végső befogadója minden esetben a Bodrog folyó.

Sárospatak előző fejezetekben leírt természetföldrajzi, morfológiai adottságai alapján elmondható, hogy városunk összetett tulajdonságokkal rendelkezik. A települést észak, észak-nyugati irányból lefutó hegy és dombvidéki területrészek határolják, keletről pedig a Bodrog folyó. Ezen adottságoknak megfelelően alakult ki a terület morfológiája. Összességében elmondható, hogy a csapadék lefolyási iránya észak-nyugatról délkeletre történik, vagyis a hegyvidéki területekről a Bodrog folyó irányába, teljes mértékben a város lakott területén keresztül.

Az elmúlt évtizedben mindenki számára észrevehető tendencia, hogy a csapadék eloszlása szélsőségesé vált. Az akár több hónap csapadékmentes időszak után hirtelen nagy mennyiségű csapadék hullik le rövid idő alatt.

A város csapadékvíz hálózata az 1970-es években épült ki, amely arra szolgál, hogy a közterületre lehulló csapadékot elvezesse. A már említett szélsőséges csapadékeloszlás miatt ezen rendszernek rövid idő alatt nagy mennyiségű csapadékot kellene elszállítania. Sajnos a jelenlegi csapadékvíz elvezető rendszer ezt a víz mennyiség többletet nem minden esetben képes elvezetni. Ráadásul a régi felszín alatti zárt csapadékvíz elvezető szakaszok egyes részeken rossz műszaki állapotban vannak, így emiatt sem megoldott a csapadék megfelelő elvezetése.

Az önkormányzat feladatként tűzte ki a csapadékvíz elvezető rendszerek részletes felmérését, melyben az egyes utcák csapadékvíz elvezető kapacitásának meghatározására kerül sor, ezt követően pedig ellenőrizzük, hogy a rendszer képes e ezen csapadék mennyiséget levezetni. Emellett felmérésre kerül a rendszer műszaki állapota. Az állapotfelmérést követően kitűzzük azokat a szakaszokat, amelyeken beavatkozást kell végezni, és azt, ahol a rendszer bővítése vált szükségessé. Ezen feladatok elvégzésével a mai csapadékviszonyoknak megfelelő víz elvezetési rendszer áll majd a lakosság rendelkezésére. Hozzá kell azonban tenni, hogy a természetföldrajzi adottságok mellett súlyosbítja a problémát a zöldterületek csökkenése.

Városunkban folyamatosan csökken a zöldterületek nagysága és ezzel párhuzamosan nő a burkolt felületek aránya. Ez a csapadékvíz elvezetése szempontjából azt vonja maga után, hogy az adott mennyiségű csapadék sokkal gyorsabban folyik le burkolt felületen, mint zöld övezeti részeken. Emellett pedig míg a zöldterületen átfolyó csapadék átlagosan 70%-a talajba szivárog el, és csak 30 %-a folyik tovább, addig burkolt felületen maximum 10 %-os a beszivárgás, így a csapadékmennyiség csaknem teljes része (90%) tovább folyik a területen.

A lakóingatlanok esetében az elmúlt évek tendenciája a 100%-ban burkolt udvarok, kapubejárók kialakítása, amelyek súlyosbítják a problémát, így a város ezért is igyekszik a közterületen található zöldterületek megőrzésére.

A Bodrog partján már több alkalommal rendeltek el árvízvédelmi készültséget. Folyóink árvízi sajátosságain belül megállapítható, hogy a Tisza és a Bodrog árvizeinek egyidejűsége gyakori. A nagyobb árvizek visszatérési ideje a Tiszán 5-6 év, a Bodrog esetében is ezzel számolnak. Kiemelten fontos Sárospatak belterületének védelme. Az 1980-as években épített végardói töltést hosszabbítani szükséges. A veszélyeztetett területeken történő építkezéseket erőteljesen korlátozni kell. Fontos szempont a hullámtéri területek kitérítése, a folyókat kísérő természetes társulások területének bővítése. Kiemelt szerepet kell kapni az ártéri tájgazdálkodásnak.

19. Árvíz- és belvízvédelem

Az Észak-magyarországi Vízügyi Igazgatóság keretén belül a Sárospataki Szakaszmérnökség felügyeli a Bózsza-, Tolcsva-, Hercegkúti és Bényei-patakok teljes vízgyűjtőjét, a Ronyva-patak Magyarország területére eső vízgyűjtőjét, valamint a Tisza és a Bodrog összefolyása fölött elhelyezkedő tájegység, a Bodrogtörzs Magyarország területére eső részét. A településünkön átfolyó Bodrog esetében Sárospatakon helyeztek el állandó vízállás, illetve Felsőbereckiben állandó vízállás- és vízhozam mérő automatát. Ezen túl mindkét településen naponta egyszer (reggel 7 órakor) személyes észlelés is történik, mely feladatot a gátőrök látják el.

Településünkön idén nagyobb védekezési munkákat előidéző árvízvédelmi helyzet nem történt, sőt hosszú távon inkább a tartósan alacsony vízállás okozhat problémákat. Holtágaink Bodrog folyóból történő vízutánpótlása nem megoldott, a város környezetében lévő több holtágat erősen veszélyezteti a feliszapolódás, feltöltődés folyamata. Ahhoz, hogy ez a folyamat visszafordítható legyen nagyobb területre kiterjedő, állami beruházással megoldható vízrendezésre lenne szükség, mely összetettségéből adódóan nem csak a vízügyi igazgatóság, hanem például a természetvédelmi hatóság közreműködésével valósulhatna meg. Felvetődhet a kérdés, hogy nem egy olyan természetes folyamatról van e szó holtágaink átalakulása során, melybe beavatkozni nem szükséges, hiszen a természet – jelen esetben klimatikus okokra visszavezethetően - folyamatosan átalakul. Azonban ennek eredménye az, hogy a közvetlenül ugyan nem hasznosított vízfelületek szabadidős, turisztikai funkciója esetlegesen megszűnik.

A nagyobb áradások hiányának hatása nemcsak a holtágaink állapotát érinti negatívan, hanem magát a Bodrog folyót is. A hosszú évtizedeken keresztül fennálló évi áradások rendszere az utóbbi években gyakorlatilag megszűnt. Ennek következménye, hogy a folyó medre is egyre intenzívebben iszapolódik fel, hiszen hiányzik a nagyobb vízhozammal járó áradások „medertakarító” funkciója.

A város területén, fekvéséből adódóan belvízveszély ritkán alakul ki, a környezetében lévő belvízvédelmi csatornák közül jelentős a Törökéri- és a Tiszakarádi-főcsatorna. Ezeken napi 16 egyszeri észlelés történik, mely adatokat szintén a miskolci igazgatóságra minden reggel 7 órakor továbbítanak. Ezek a csatornák a belvíz elvezetésén túl a mezőgazdasági vízkivételre is lehetőséget biztosítanak.

A Bodrog folyóba torkolló patakok vízállására, vízhozamára és minőségére vonatkozó adatokat automata berendezésekkel és rendszeres monitoring mérésekkel vizsgálják, ezek állandó (pl. Ronyva-patak – Vízmű) és az EU Víz Keretirányelv által megadott (pl. Hercegkút-patak – 37-es főút) pontokon történnek.

A klímaváltozás következményeként megnő az extrém időjárási jelenségek gyakorisága és intenzitása, mint például a lokálisan jelentkező, hirtelen lezúduló, 30 mm/nap intenzitást meghaladó csapadékmennyiségeké, ami villámárvíz kialakulásához vezethet. A villámárvíz kialakulását befolyásolja a vízgyűjtő terület felszínborítottsága, vízrajza, talajadottságai, lejtőszöge. Az utóbbi feltétel síkvidéken nem játszik szerepet, értelemszerűen ezért a villámárvíz fogalma csak domb- és hegyvidéken értelmezhető. Magyarország villámárvíz kockázati térképe alapján Sárospatak a magas kockázatú területen fekszik.

20. Zöldterület-gazdálkodás

A zöldfelületek mennyisége, állapota, a fenntartás színvonala jelentősen befolyásolja a települések arculatát, a lakosság komfortérzetét és a levegő minőségét. Zöldfelületnek nevezzük a települések területén belül növényzettel bármilyen módon fedett területeknek az összességét. Zöldterület csak közterület lehet, így közparkok, közkertek, fásított közterek és a játszóterek.

Sárospatak az elmúlt évek során nagyon szép eredményeket ért el a Virágos Magyarországért mozgalom pályázatán. 2018-ban a Virágos Magyarországért pályázat jubileumának alkalmából Aranyfa minőségi díjat vehetett át Sárospatak városa, így három éven keresztül automatikusan megkapja a zsűritől a legmagasabb pontszámot. Az elismerés a Sárospataki Kommunális Szervezet kertészeti részlegét illeti meg, aki mindig az évszaknak megfelelő virágokkal ülteti be városunk parkjait, s tartják rendben zöldterületeinket.

A város zöldterületének nagysága: 62,6 ha

Virágágyások száma: 69 db

Belterjesen gondozott zöldterület: 30 ha

Külterjesen gondozott zöldterület: 32,6 ha

Védett természeti terület: 44.561 m²

A korábban részletezett fejezetekben (klímastratégia, csapadék) említésre került az időjárás és azon belül is a csapadék eloszlásának szélsőségessége. A zöldterület felületek nagysága egyre fontosabb a városunk életében. Klímavédelmi és csapadékvíz elvezetési szempontból stratégiai jelentőségű. Ezért szükséges a jelenlegi zöldterület megőrzése.

Napelemes közvilágítás kialakítása

A napelemes kandeláber az elektromos hálózattól független, teljesen automatikus működésű világítóeszköz, mely a napfény energiáját elektromos árammá alakítja, és egy nagy kapacitású solar akkumulátorban elraktározza. Sötétedés után, a beépített alkonyatkapcsoló bekapcsolja a LED fényforrást, ezzel biztosítva a terület zavartalan megvilágítását az év bármely szakaszában. Jellemzői: hosszú élettartam, megbízhatóság, üzembiztonság, egyszerűség, könnyű szerelhetőség.

Napelemes közvilágítási berendezések az előírt megvilágítási szintet messzemenően teljesítik, a legszigorúbb előírásoknak is megfelelnek, abszolút környezetbarát technológiát alkalmaznak, a környezetet semmilyen mértékben nem károsítják. Javítási, csere- és karbantartási igényük jellemzően nincs.

Napelemes közvilágítási rendszer került kialakításra a Vak Bottyán utca egy szakaszán, a Hild téren, valamint a 37-es főút sárospataki leágazásánál.

Ady téri játszótér

Sárospatak Város Önkormányzata saját beruházási költségén közel 30 millió forintból építtetett új játszótér a Hild tere a 2020-as évben. Idén pedig az Ady téri játszótér kerül megújításra.

4., 5. ábra: Ady téri játszótér felújítása

Fontos megemlíteni a „Sárospatak – Zöld város” elnevezésű, TOP-2.1.2-15-BO1-2016-00006 azonosítószámú pályázatot is, amelynek 200,35 millió Ft-os támogatása következtében több zöldfelület rekonstrukciójára, illetve új zöldfelületek kialakítására került sor. A projekt részeként főként a történelmi városközpont közterületei rendszerszemlélettel környezettudatos, család- és klímabarát módon lettek felújítva, a mellett hogy új funkciókkal is bővültek a területeket. Ilyenek a római katolikus templom mögötti park, valamint a Hotel

Bodrog előtti park rekonstrukciója, a Vizikapu sétány, a Retel lépcső kialakítása, és nem utolsósorban a kerékpárszervíz és zöldudvar kialakítása is e program keretein belül valósult meg.

Berek horgászfalu fáinak megújítása

2020. szeptember 21-én megkezdődött a Berek keleti holtágában lévő erdőrészletek előregedett, veszélyes fáinak kitermelése, valamint gyökérszaggatással történő megújítása, sávós kivitelezésben (gyökérszaggatás: sarjztatásnál a gyökerek elvágása, hogy új hajtás keletkezzen). A kitermelés a Gárdonyi úti lakóházak mögötti erdőrészletben kezdődött, és folyamatosan haladt a horgászfalu irányába. A Berek holtág úgynevezett Majális területén a fakitermelési munkálatok az engedélyeknek megfelelően befejeződtek, a terület és tereprendezés megtörtént, erdészeti szakirányítónk az ellenőrzést követően lejelentette azt a szakhatóságok felé. A horgászfalu elnevezésű területen a fakitermelés jelentős része megtörtént, jelenleg a lombhullatást követően visszatér a kitermelésért felelős vállalkozó a munkaterületre, a kevés, még álló fát kitermeli, a terep és területrendezést elvégzi. Ezzel párhuzamosan a horgászfalu területén lévő fásításban lévő veszélyes fák kitermelése is megtörténik. A munkálatok befejeztével mintegy bruttó 4000 m³ fatérfogatú faanyag kerül kitermelésre és elszállításra.

21. Helyi közlekedésszervezés

Sárospatakon a burkolt közutak aránya megközelíti a 75 %-ot. A városban helyi tömegközlekedést üzemeltető vállalat nem működik. Helyi autóbusz közlekedés nincs, az Észak- magyarországi Közlekedési Központ Zrt. helyközi járatokkal biztosítja azt. A vonzáskörzethez tartozó települések közlekedési kapcsolatait autóbusz járatokkal biztosítják.

A Sárospataki járásban nyilvántartott autóbusz-állomány száma változó, azonban 2018-ban jelentősen megnövekedett a számuk. Átlagéletkorukra vonatkozó adat az utóbbi időszakban már nem áll rendelkezésünkre, azonban átlagosan 13-14 évnek mondható.

A város vasúti elérhetőségét a Szerencs-Sátoraljaújhely vasútvonal biztosítja, melynek pályarekonstrukciója a közelmúltban elkészült.

A település területén található közutak állapotának, minőségének javítását az önkormányzat - saját költségvetésében rendelkezésre álló keret, valamint a pályázati lehetőségek függvényében - évről-évre folyamatosan végzi. Az utóbbi időszakban több, az önkormányzat, illetve a Magyar Közút Nonprofit Zrt. kezelésében lévő út került felújításra.

Városunk útjainak típusai:

- főútvonal
- A Magyar Állam tulajdonában és Magyar Közút vagyon kezelésében lévő utak:
 - Wesselényi utca
 - Erdélyi János út
 - Béla király tér
 - Attila út
 - Gárdonyi utca
 - Kazinczy Ferenc utca
 - Rákóczi Ferenc út
 - Arany János utca
 - Árpád út
 - Táncsics utca
- Sárospatak város tulajdonában lévő utak, utcák, külterületi utak

A város közlekedésének forgalmi rendjét időről időre felül kell vizsgálni annak érdekében, hogy a változásokhoz rövid idő alatt hatékonyan alkalmazkodjunk és az itt élők számára megfelelő infrastruktúrát biztosítsunk.

Parkolók értékelése

kijelölt várakozóhelyek	
<i>Közterület megnevezése</i>	<i>db</i>
Herceg utca	110
Határ utca	58
Kazinczy út Huszár Panzió mellett	28
Rákóczi út	108
Eötvös út	49
Hild tér	25
Comenius utca	211
Derczó-telek	43
Erdélyi út	20
József Attila utca	62
Ady tér	12
Béla király tér	59
Szent Erzsébet utca	52
Rákóczi 72. Temető előtt	28
Petőfi Sándor utca	76
Madách utca	8
Arad utca	58
Déryné utca	98
Katona J. utca	105
Október 23. tér	80

Lavotta utca	32
Arany János Árpád vezér előtt	60
Bessenyei utca	25
Andrássy utca	21
Kossuth út	17
Patika köz	23
Retel utca	31
Martinovics utca	44
Új piac	59
Zöldség piac	19
Kazinczy Ferenc út 18	26
Malomtelek	250
Zrínyi	65
Összesen	1962

Kijelölt gyalogos átkelőhelyek tekintetében ebben az évben 5 helyen történt gyalogos átkelőhely kialakítása:

- Déryné utca,
- Arad utca,
- Kazinczy Ferenc út – Tompa Mihály utca,
- Martinovics utca – Petőfi Sándor utca,
- Csokonai utca – Eötvös út

2021 évben elvégzett út- és járdafelújítások, parkoló építések kimutatása

Parkolók:

1. Erdélyi út parkoló szilárd burkolatú kiépítése
2. József Attila utca parkolóállások kialakítása
3. Martinovics utcai parkolóállások kialakítása

Járda felújítás:

4. Rákóczi út és Kazinczy út járdaburkolat felújítása

Útburkolat felújítás:

5. Névtelen utca- garázssor (2905/4.hrsz.) útépítés és csapadékvíz-elvezetése
6. Vak Bottyán utca útburkolat felújítása kiemelt szegélykövel
7. Comenius utca útburkolat és parkolóállások felújítása
8. Damjanich utca útburkolat felújítása
9. Hajnóczy utca útburkolat felújítása
10. Vasvári Pál utca burkolatfelújítása
11. Szalkai László utca burkolatfelújítása
12. kis Szent József utca útburkolat és csapadékvíz elvezetés felújítása
13. Mikes Kelemen utca útburkolat felújítása
14. Pálóczy utca útburkolat és csapadékvíz elvezetés felújítása
15. Dózsa György utca burkolat felújítása és járda építése

2021-ben elnyert pályázati támogatás, melynek kivitelezése 2022-ben történik:
Baross Gábor utca út-, járda burkolat és csapadékvíz elvezetés felújítás

22. Összefoglalás

A város környezetvédelmi állapota összességébe véve jó, hiszen komoly levegő-víz- és természetszennyező tényező nincs a területén, illetve környezetében sem. Az utóbbi években környezetvédelmi szempontból jelentős káresemény nem történt, a lakosság a környezetére igényes. Továbbiakban a gazdálkodási szervezetek, illetve a lakosság összefogásával a jelenlegi eredmények fokozhatók.

Készítette: Szántó-Balázs Beáta
környezetvédelmi ügyintéző
Sárospataki Polgármesteri Hivatal
Műszaki és Kommunális Iroda